

Väike-Maarjas avati Georg Lurichi ausammas

22. aprillil, Georg Lurichi 142. sünniaastapäeval avati Väike-Maarjas meie rahvuslikule suurkujule ausammas – 2,5 m kõrgune pronksi valatud Lurichi skulptuur seisab graniidist maakeral (Ø 180 cm), millel vöö (ekvaator) Lurichi elutee tähtsamate aastaarvude ja kohanimedega ning mis toetub graniitplaatidest maadlusmatile, mille serval kiri LURICH.

Sellega jõudis maadluslegend ja meie rahvosluse üks olulisi alustalasid Georg Lurich sümboliseerivalt tagasi koju – auväärsele kohale oma sünnipaiga südames.

Monumendi aluseks on võetud Amandus Adamsoni 1903. aastal Lurichist loodud skulptuur „Tšempion”. Ausamba kavandi autor on arhitekt Kuno Raude, modelleerija skulptor Lembit Palm, pronksivalu tegi AS Tormis Disain, kivitööd Kiviraidur OÜ ja Eero Vainikka (Sorvikivi OY, Soome) ning avaliku ruumi eskiislahenduse töötas välja Kamp Arhitektid OÜ.

Spordireporter Tarmo Tiisler, arhitekt Kuno Raude ja skulptor Lembit Palm ausamba avamisel. Foto: Martin Lätt

Kuju avamiselt tegi otseülekanne Eesti Televisioon. Saatejuht Tarmo Tiisler ütles avamisel, et iga rahvas vajab eeskujusid, iga rahvas vajab sangareid. Georg Lurich on üks nendest, kes on nii rasketel hetkedel kui ilusatel hetkedel tõrvikuga ees teed näidanud ning andnud meile lootust, andnud meile tuge.

Kultuuriminister Indrek Saar tõdes avasõnu öeldes, et Lurich jõudis tagasi koju, mille ta ise lõi. „Me ei ava täna siin pelgalt monumendi mitte ainult ühele sportlasele ja tema sportlikele saavutustele, vaid avame monumendi unistusele.“ Ta meenutas Lurichi kunagi öeldud sõnu: „Minule näib aga, et see iga hästi kasvanud inimese kohus on, selle eest hoolt kanda, et ta jõuetuks, nõrgaks ja tahtmise jõuta ei jääks.“ „Lurichi keha ja vaimu tahe ning soov tunnistada end avalikult ning pidevalt maailmas esinedes eestlaseks, ei täitnud ainult tema unistusi, need täitsid kogu rahva unistusi,“ ütles Saar.

Eesti spordisangareid oli Lurichi monumendi avamisele saabunud arvukalt. Ausambalt eemaldasid katte olümpiavõitjad Jaan Talts ja Jaak Uudmäe.

Kogenud spordireporter Tarmo Tiisleri kõrval oli teiseks saatejuhiks noor ja edukas kümneaastane Väike-Maarja maadluspoiss Virgo Raja. Tarmo Tiisler küsis Virgo käest, et kui tema oleks Lurich, siis mida ta praegu Eesti rahvale ütleks?

Virgo, kellel võistlustelt medaleid kogunenud juba pea sadakond, vastas selle peale varmalt: „Ma arvan, et Lurich ütleks, et kui juba mina suutsin, siis suudate teie ka!“

„Väärikas monument meie rahvuslikule suurkujule valmis väga paljude osapoolte ühise koostöö tulemusena. Aitäh kõigile, kes ausamba püstitamise korraldamisele kaasa aitasid! Georg Lurichi monument – Eesti Spordi Kuju – on meie, eestlaste, ühine kingitus Eestile 100. sünnipäeva aastal. See on meie rahva lugu,“ rääkis vallavanem Indrek Kesküla.

EV100 korraldustoimkonna esimees Toomas Kiho andis Väike-Maarjale üle metallist ehisplaadi, kirjaga: Eesti Vabariik 100 Väike-Maarjas 22.04.2018. See plaat jääb meenutama, et Eesti Vabariigi 100. sünnipäev jõudis Georg Lurichi ausamba avamispäeval suure pidulikkusega Väike-Maarjasse.

Eesti Maadlusveteranide Ühenduse poolt andis Vladimir Panov Väike-Maarjale tänutäheks Lurichi ausamba püstitamise eest nende äsja ilmunud raamatu „Nelikümmend aastat koos“. Raamat hõlmab päris pikka perioodi Eesti maadlusloos.

Toomas Uudeberg Tamsalust kinkis Väike-Maarjale muljetavaldava ajaloolise üriku – Georg Lurichi isa maa (Sandhof) ostu-müügi lepingu.

Teise olulise üriku andis üle Kaur Salus. Temal oli õnnestunud oma valdusesse saada väärtuslik raamat „Lurich – jõukangelaste kuningas“. Selle on kaasaegsete jutustuste ja legendide põhjal koostanud Niglas Undla ja välja andnud „Pikri“ Kirjastus Tallinnas, 1936. aastal.

Lurichi monumendi avamise stsenaariumi koostas ning avapidustust juhtis näitleja ja lavastaja Üllar Saaremäe.

Esinesid Virumaa Poistekoor (dirigent Elene Altmäe, kontsertmeister Darja Rodistšenko) ja Väike-Maarja Pasunakoor (dirigent Vallo Taar).

Keeletammikusse lisandus kaks nimipuu

Pärast Lurichi monumendi avamist suunduti Väike-Maarja keskväljakult keeletammikusse.

Sel aastal lisandus sinna kaks tamme. Oma nimipuu istutas F. J. Wiedemanni keeleauhinna tänavaune laureaat, Tartu Ülikooli emeriitdotsent Reet Kasik.

Eesti spordikuulsused – Jüri Tamm, Kaspar Taimsoo, Saskia Alusalu, Pavo Raudsepp, Indrek Mägi – istutasid aga tammepuu Lurichi kui paljude keelte oskaja ja hea kõnemehe mälestuseks.

Noored puud pandi sirguma ning sooviti neile elu- ja kasvujõudu Virumaa poistekoori tammelaulu saatel.

Lurichi nimipuu istutajad: Indrek Mägi, Saskia Alusalu, Pavo Raudsepp, Jüri Tamm ja Kaspar Taimsoo. Foto: Martin Lätt

Väike-Maarja keeletammikus kasvab kokku 41 tammepuud: 38 laureaadi nimipuud, F. J. Wiedemanni tamm (istutas F. J. Wiedemanni 200. sünniaastapäeva puhul 2005. aastal president Arnold Rüütel), keeleauhinna 25. aastapäeva tamm (istutas 2013. aastal president Toomas Hendrik Ilves) ja nüüd lisandunud spordisangarite istutatud Georg Lurichi tamm.

Ilve Tobreluts

Sajanditegu!

Seda lauset ei väsi me kordamast: Lurich on jõudnud tagasi koju.

See, millega terve sajandi jooksul pole hakkama saanud suur pealinn, selle tegi teoks tema kodukandi, Väike-Maarja rahvas. Just teile kuulub selle aegukestva, märgilise teo eest au ja tänu, olge õigusega uhked. Nagu tavatses öelda teie suur poeg ise: tegu on alati suurem sõnadest. Ja kui tegu tehtud, siis rind ette!

Teie kunagine otsus oli: kui Lurich oli suur, siis seiskugi ta suurena. Kui ta vallutas maailma, siis seiskugi ta sellel. Sümbol, mis sisult ideaalne ja vormilt võimas.

Kaua ei olnud meil tema aegukatvat kirjalikku lugu. Nüüd on.

Mitu inimiga tagasi alustati tema samba mõttega, kuid mõtteks see jäigi. Nüüd see sammas on, teie tegite selle mõtte enam kui suurejooneliseks teoks.

Me ei teadnud seniajani, mis juhtus temaga kauges Ameerikas. Tema uskumatust kordasaadetust seal kuuleme peatselt ilmuvas teoses „Lurichi sõda”.

Nii muutub suur eestlane Lurich igal kojusaabumisel üha suuremaks, üha omasemaks, üha elusamaks.

Ta vaatab meid ja ütleb meile: kui suutsin mina, suudate ka teie.

Paavo Kivine

Lurichi fondi halduskogu liige Raul Rebane, spordiajakirjanik Paavo Kivine ja reporter Tarmo Tiisler Lurichi monumendi avamisel. *Foto: Martin Lätt*

EV100 korraldustoimkonna juht Toomas Kiho annab Väike-Maarja vallavanem Indrek Keskülale üle EV100 metallplaadi. *Foto: Martin Lätt*

Tänuga tähtede juurest...

Janar Rückenberg (24.-25. aprill 2018)

*Kõiksuse täiuslikkuses suures,
igaviku radadel samme sean,
ehkki olen nüüd tähtede juures,
te ei pea kahtlema, jah, ma tean.*

*Püüdsin anda lootust olles eeskujuks,
luua põhjust monumendile nü vahvale,
on aeg rõõmustavalt ülevaks tujuks,
aitäh kodukiila ja tänud Eesti rahvale.*

*Väärtustage ikka vaeva ja tõrjuge pahet,
süis tärkah ka taludest võrsunud sugu,
tuleb harida vaimu ning karastada tahet,
sellest räägibki ju minu lugu.*

*Näitasin ette võiduka vapruuse lätte
ja hoian teid jätkuvalt silma peal,
suudate ka teie, võtke vaid ohjad enda kätte,
ärge muretsege, olen vaimus teiega ja alati seal.*

Tarkust, tervist ja tugevust, Teie Georg Lurich...

Loomelugu „Tänuga tähtede juurest...” (Janar Rückenberg)